

MYRSELSKAPETS STILLING TIL NYDYRKNINGEN.

Foredrag og diskusjon på Det norske myrselskaps
årsmøte den 28. februar 1934.

DEN stadig økende nydyrkning og bureising har gjort myrselskaps arbeidsoppgaver og plikter når det gjelder myrenes utnyttelse i dyrkningsøiemed i høi grad aktuelt. I forståelse av dette blev programmet for selskapets foredragsmøte under Landbruksuken fastsatt. «*Myrselskapets stilling til nydyrkingen*» har ikke bare interesse for myrselskapet selv, vi oppfatter vårt arbeide som et viktig ledd i den kjede av nyttige tiltak som staten, halvoffentlige institusjoner og private setter i gang eller arbeider med for å avhjelpe den nuværende krise og for å fremme næringslivet i vårt land. Myrselskapets formann, godseier Carl Løvenskiold, nevnte dette i sin tale ved årsmøtets åpning, idet han pointerte at dette møte kom til å stå i nydyrkingens og bureisingens tegn. Vi måtte allikevel ikke glemme at myrselskapet også hadde andre oppgaver enn fremme av myrdyrkingen, nemlig arbeidet for myrenes tekniske utnyttelse. Også dette arbeide er av stor betydning for å gjøre oss mer uavhengige og selvhjulpne, først og fremst på brenselområdet. I mange tilfelle er for øvrig disse to ting, myrdyrking og brenselsspørsmålet, knyttet nøie sammen. Myrselskapet søker derfor efter evne å inøtekomme alle rekvisisjoner, hvad enten disse gjelder opdyrkning eller torvdrift, da alt arbeide som står i forbindelse med myrenes utnyttelse fortjener selskapets oppmerksomhet.

Sekretær Løddesøls foredrag:

MYRUNDEKSØKELSER OG NYDYRKNINGEN.

Når Det norske myrselskap i år ønsker å drøfte selskapets stilling til nydyrkingen her på årsmøtet, så har dette flere grunner. Den første og viktigste grunn er at vi anser opdyrkingen av landets udyrkede, men dyrkbare jord og reisingen av nye bondebruk på et økonomisk sundt grunnlag som et av de viktigste midler vi har til avhjelp av arbeidsløsheten, og til å skape en arbeidsglad, frisk og selvhjulpne befolkning. En annen og meget viktig grunn for oss er at vi mener myrselskapet har litt av en misjon å utføre på dette felt ved å foreta de nødvendige forundersøkelser som bør gå foran ethvert større nydyrkningsforetagende. Jeg skal også nevne en tredje grunn. Som vi vet har myrselskapet også tidligere efter evne søkt å yde sin bistand når det gjelder våre myrsers utnyttelse i dyrkningsøiemed, kanskje først og fremst ved sine myrkulturforsøk, men også rent konsultativt ved å gi råd og velleledning i dyrkningsspørsmål. Vi har derfor stor interesse av å høre andres mening om dette vårt arbeide, dets betydning for fremme av nydyrkingen og dets berettigelse videre fremover, samtidig som vi gjerne vil drøfte fremtidslinjene for

Tabell 1.

Oversiktstabell over statens bidrag til nydyrkingen m. v.
i tiden 1921—1932.

År	Stats- bidrag til ny- dyrking kr.	Dyrket areal med stats- bidrag da.	Antall nye bruk	Statsbidrag til D. N. M.	
				I alt kr.	Pr. kr. 100 til ny- dyrking kr.
1921	1,377,022	19,242	48	112,000	8,13
1922	4,784,058	54,606	509	81,215	1,70
1923	5,734,853	69,468	543	60,000	1,05
1924	4,701,493	55,950	417	40,000	0,85
1925	4,362,099	49,570	313	35,000	0,80
1926	5,059,934	55,717	452	35,000	0,69
1927	5,317,976	60,824	571	31,500	0,59
1928	5,287,244	64,094	585	28,000	0,53
1929	5,145,200	64,246	543	25,000	0,49
1930	5,662,284	71,099	626	25,000	0,44
1931	5,694,375	72,562	717	26,000	0,46
1932	6,044,961	82,110	767	23,300	0,39

vårt arbeide. Den orientering som en slik drøftelse kan gi, vil være av stor betydning for alle parter, ikke minst for oss som arbeider i myrselskapets tjeneste og som gjerne vil at effektiviteten av vårt arbeide skal være størst mulig.

Først må vi se litt på hvordan nydyrkingen har utviklet sig i de senere år. Jeg skal ikke gå lenger tilbake enn til 1918, da den nye ordning med direkte statsbidrag til nydyrkingen blev knesatt. Tidligere støttet staten jorddyrkingen ved premier og premielån, og dessuten ved hjelp av midler som blev stillet til disposisjon for fylkene til fremme av jorddyrkingen.

I 3-årsperioden 1918—20 ydet staten 24,832,206 kroner til nydyrking, og i alt 225,845 mål ny jord blev lagt under plog, det vil si vel 75,000 mål nydyrket jord pr. år. Fra 1921 av har vi årlige oppgaver over såvel statens bevilgninger som areal nydyrket jord. For ikke å trette forsamlingen med for mange tall skal jeg i tilknytning til planchen (fig. 1) i store drag vise hvordan utviklingen senere har vært.*)

Året 1921 betegner en sterk tilbakegang såvel i statstilskudd som i nydyrket areal. Senere har såvel statsbevilgninger som nydyrkingen, bortsett fra et lite tilbakeslag i 1924 og 1925, foregått efter sti-

*) For fullstendighets skyld vil her bli tatt med et par tabeller som ikke blev referert i foredraget.

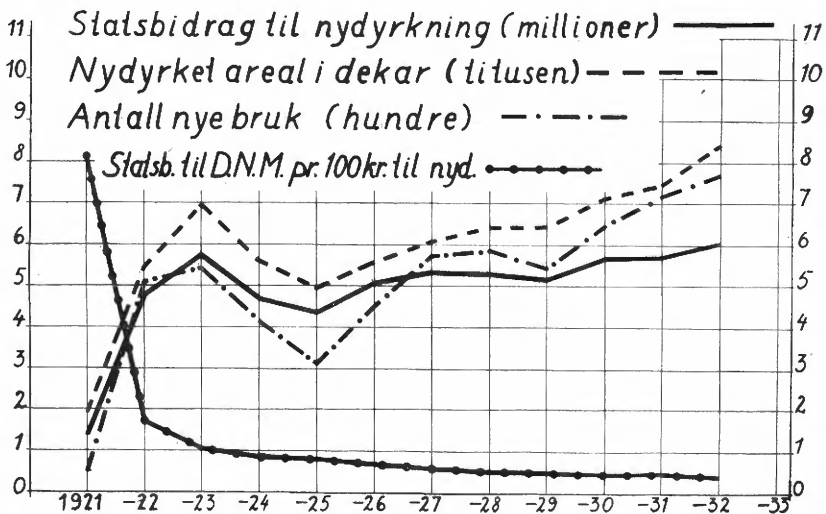

Fig. 1.

gende kurver. Omtrent det samme kan sies om bureisingsvirksomheten, idet man, undtatt de nevnte år, har hatt en nokså jevn tilvekst av nye bruk i løpet av siste 12-årsperiode.

For 1933 er ennå ikke opgavene helt ferdige, men etter det som foreligger, viser det sig at bureisingen er gått sterkt frem, antall nye bruk i 1933 dreier sig om ca. 1050. Med statstilskudd er i samme år dyrket ca. 83,000 mål. Hvor stort beløp som er gått med til dette, er ikke oppgjort ennå, men man kan jo nevne at der for budgettterminen 1933—34 er bevilget kr. 8,628,000.00 til jorddyrkning og bureising. Hertil kommer så bevilgningene til veier i bureisingsoiemed, senknings- og uttappingsarbeider m. v., slik at den samlede bevilgning til nevnte arbeider for inneværende termin utgjør 9,528,000 kroner. Som et samlet resultat av statens støtte til nydyrkning og bureising siden 1918 har vi altså vel 1 million mål ny jord lagt under kultur, og ca. 7000 nye bruk reist. Dette har i alt kostet staten omkring 90 millioner kroner.

Når vi nu skal drøfte Det norske myrselskaps stilling til nydyrkingen, så faller det naturlig å spørre hvordan det stiller sig med statens tilskudd til myrselskapets virksomhet i de senere år. Vi finner da straks ut at statsbidraget til myrselskapet fra 1921 av går efter en fallende kurve både absolutt og sett i forhold til de stigende bevilgninger til nydyrkingen.

I 1921 utgjorde statsbidraget til myrselskapet kr. 112,000.00, i 1933 var bidraget nede i kr. 21,000.00. Beregner vi statsbidraget til myrselskapet i forhold til statens støtte av nydyrkingen, finner vi ut at bi-

draget til vår virksomhet i 1932 var nede i kr. 0.39 pr. kr. 100 til nydyrking. Tilbakegangen for oss er nokså jevn, bortsett fra det store sprang fra kr. 8.13 i 1921 til kr. 1.70 i 1922. Fra 1922 av går det jevnt, men sikkert nedover, allerede i 1924 har vi passert en krone, i 1929 passerte vi halvkronen og vi nærmer oss nu stygt en kvart krone pr. kr. 100 til nydyrking.

Finnes der da noen rimelig grunn til å foreta en slik sammenligning mellom statens støtte av nydyrkingen og av myrselskapets virksomhet? Som bekjent driver ikke myrselskapet nydyrking og bureising selv, utenom den opdyrking som år om annet foretas ved selskapets forsøksstasjon på Mæresmyren og av nye forsøksfelter som anlegges rundt omkring i landet. Skal vi kunne bedømme dette forhold riktig, må vi ikke glemme å nevne at ca 70 % av den nydyrking som er foretatt siden 1918, har foregått på tidligere naturlig eng på innmark. Antagelig kan man gå ut fra at den overveiende del av dette areal er fastmarksjord. Tilbake blir altså ca. 300,000 mål som er dyrket av utmarken, og som utgjør den virkelige økning av innmarksarealet siden 1918. Hvor stor del av dette areal som kommer inn under betegnelsen *myrjord*, har vi dessverre ikke rede på. Jeg har ved henvendelse til fylkenes landbruksselskaper forsøkt å få rede på hvor stor prosent av siste års nydyrking som refererer sig til myr. Ca. halvparten av landbruksselskapene har svart at de mangler oppgaver over dette. Et par selskaper nevner at det dyrkes ubetydelig myr innen deres fylker, mens andre selskaper opgir rent skjønnsmessig at ca. 25 til 50 % av nydyrkingen foregår på myr.

Selv om vi på det nuværende tidspunkt mangler oppgave over hvor meget myr som dyrkes år om annet, så er det jo klart at myrene får større og større betydning som dyrkningsfelter etter hvert som den best skikkede fastmarksjord dyrkes op. I samme retning trekker også den stadig økende bureising, som kanskje til en begynnelse foregikk ved en utvidelse og senere deling av eldre bruk, men som mer og mer blir henvist til nye felter, også rene myrstrekninger. Jeg kan f. eks. nevne at man i de siste år har reist en del nye myrbruk i Trysil, og likeså at ca. $\frac{2}{3}$ av de omkring 90,000 mål som «Ny Jord» har innkjøpt og delvis bebygget, er myrjord. Uten å kunne føre sikkert bevis for min påstand, så mener jeg å kunne slå fast at etter hvert som nydyrkingen skrider fremover, så vil spørsmålet om myrfelter som egner sig for opdyrking bli mer og mer aktuelt.

I denne sammenheng kan det være av interesse å se litt på hvordan myrrealene er fordelt i forhold til den nydyrking som allerede pågår.

Den beste oppgave over myrrealene i vårt land som hittil foreligger, er den som *Landsskogtakseringen* *) har fremlagt i forbindelse

*) «Taksering av Norges skoger». Utført av Landsskogtakseringen. — Oslo 1933.

Tabell 2.

Oversikt over myrareal, nydyrkning og bureising fylkesvis.

Fylke	Myr under skoggrensen		Nydyrkning 1918—33		Antall nye bruk 1921—33
	Ha.	Pst. av totalareal	Areal i da.	Pst. økning	
Østfold	16,964	4,06	11,683	1,44	5
Akershus	28,438	5,32	25,276	2,93	26
Buskerud	72,425	4,89	23,378	5,07	51
Vestfold	5,347	2,29	8,381	1,62	1
Hedmark	291,560	10,57	84,163	11,88	775
Opland	144,151	5,70	78,114	13,54	457
Telemark	73,268	4,83	27,211	9,65	205
Aust-Agder	59,639	6,38	18,455	13,37	111
Vest-Agder	39,600	5,46	38,476	23,56	114
Rogaland	22,700	2,49	83,755	24,07	465
Hordaland	40,800	2,62	86,576	38,53	305
Sogn og Fjordane	92,800	5,02	75,077	45,04	310
Møre	144,200	9,58	89,243	29,83	672
Sør-Trøndelag	234,617	12,55	82,135	15,35	338
Nord-Trøndelag	278,258	12,41	76,067	13,83	323
Nordland	176,670	4,62	132,515	50,64	938
Troms	128,790	4,80	81,129	73,97	1141
Finnmark	262,640	5,39	17,324	198,78	262
Riket	2,112,867	6,52	1,038,958	14,80	6499

med takseringen av Norges skoger. Ifølge denne opgave har vi i Norge vel 21 mill. mål myr *under skoggrensen*. Hedmark står som nr. 1 av landets fylker med 2,9 mill. mål. Dernæst kommer Nord-Trøndelag med ca. 2,8 mill., Finnmark med 2,6 mill. og Sør-Trøndelag med 2,3 mill. mål. For øvrig vil myrarealene i de forskjellige fylker fremgå av fig. 2 og av tabell 2. Hvor meget myr vi dessuten har *over skoggrensen*, og hvor meget av de samlede myrstrekninger som er dyrkbare, er det idag ingen som vet. Allikevel vet vi at store vidder av de norske myrer egner sig for kultur.

Den samlede nydyrkning siden 1918 i de forskjellige fylker, såvel med som uten statsbidrag, vil i store trekk fremgå av fig. 2 og av tabell 2. Nordland fylke står som nr. 1 med vel 132,000 mål nydyrket jord. Også i Troms fylke har vært dyrket meget ny jord i de senere år, og likeså i Trøndelags-, Vestlands- og Oplandsfylkene. Stort sett kan man si at det er en viss sammenheng mellom nydyrkning og myrareal, bortsett fra de to Vestlandsfylker Rogaland og Hordaland, hvor nydyrkingen drives særlig intenst, og dessuten for Finnmark fylke, hvor nydyrkingen er liten sett i forhold til det samlede areal myr.

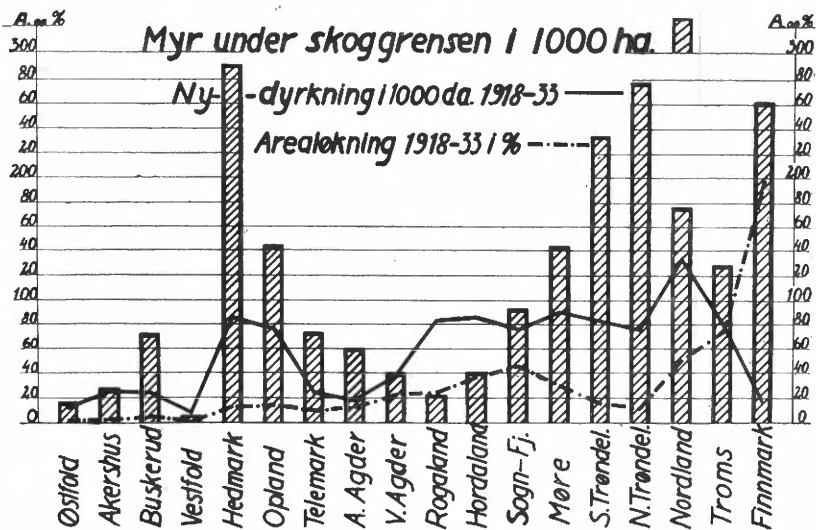

Fig. 2.

Beregner vi den prosentiske arealøkning for de forskjellige fylker siden 1918, ser vi at det er i de nordlige fylker at det dyrkede areal har øket forholdsvis mest. I Finnmark f. eks. er jordbruksarealet i de siste 15 år øket med ca. 200 %. Hvilken betydning dette har, er det vanskelig å uttale sig om når man ikke spesielt kjenner forholdene; men at det må være en faktor av stor betydning for fylkets næringsliv er der vel neppe tvil om.

Den store prosentiske økning av den dyrkede jord i Finnmark må sees i lys av den forholdsvis beskjedne stilling som jordbruket inntok i dette fylke før 1918. Det samlede areal åker, hage og eng på dyrket jord i nevnte fylke utgjør nu ifølge Det statistiske Centralbyrås opgaver tilsammen 26,045 mål, mens der i perioden 1918—33 er opdyrket tilsammen 17,324 mål. Etter dette utgjorde det dyrkede areal i 1918 bare 8,721 mål. Finnmark er imidlertid et av de fylker hvor nydyrkning overveiende foregår på fastmarksjord. Jevnfører vi den prosentiske økning av det dyrkede areal for de forskjellige landsdeler, finner vi at det er Nord-Norge som går i teten. Mens økningen fra 1932 til 1933 for Østlandet utgjorde 0,16 %, så er den for Opplandene 0,95 %, for Sørlandet 1,04 %, for Vestlandet 1,80 %, for Trøndelag 1,38 % og for Nord-Norge 3,65 %.

Gjennomsnittlig for hele riket var økningen siste år 1,08 %.

Efter denne korte orientering over utviklingen av nydyrknings- og bureisingsvirksomheten i de senere år er det naturlig å tenke fremover og spørre: Hvad nu? Slik som forholdene nu engang ligger an innen jordbruket for tiden, er det våre politikere som bestem-

mer både retningen og farten fremover når det gjelder den videre utvikling. Og skal vi dømme efter de kriseplaner som i år er fremlagt av de forskjellige politiske partier, går nydyrkning og bureising en ny æra i møte i de nærmeste år fremover. Det moment som virker sterkest til å øke interessen for disse ting er jo arbeidsløsheten og dette å legge til rette arbeidsmuligheter for de mange ledige hender rundt om i landet. Det er almindelig anerkjent at få ting har større evne til å skaffe arbeide og til å trekke virksomhet efter sig enn nettop arbeidet med jorden.

*Venstre*regjeringens budgettforslag går ut på en ordinær bevilgning av 6,6 mill. kroner til jorddyrkning og bureising, og ekstraordinært foreslås bevilget 4,5 mill. kroner. Blir regjeringens forslag vedtatt, vil der altså for kommende termin av statsmidler bli satt inn ikke mindre enn 11,1 mill. kroner i dette arbeide. Hertil kommer da den private innsats, som det ikke er så greit å angi størrelsen av, men også den representerer store summer. Til kontroll av nydyrkingen opføres i år kr. 70,000.00. En del av disse penger kan visstnok benyttes til opmålinger o. l. som ansees nødvendige for utformningen av de forskjellige planer.

Bondepartiets kriseprogram går ut på at der reises 1000 nye bruk pr. år utover den bureising som allerede pågår, og opfører hertil 5,5 mill. kroner i tillegg til de ordinære bureisingsbevilgninger. Dessuten foreslår bondepartiet 1 mill. kroner til øket støtte av nydyrkning på eldre bruk. Det må fremheves at bondepartiets kriseplan forutsetter at der skal utarbeides en samlet landsplan for den økede bureising, og at bureisingen skal foregå på de store udyrkede vidder hvor den enkelte bureisingsmann vanskelig kan ta fatt alene. Det bør også nevnes at bondepartiet foreslår at spørsmålet om fri jord til bureisingsmenn nu tas op til løsning.

I de grunnlinjer som *høire* trekker op for avhjelp av krisen, nevnes nydyrkning som et av de beste midler til å lindre arbeidsløsheten. Da mange av de bruk vi nu har, er altfor små, må hovedformålet med statens nydyrkningsbidrag efter *høires* mening være å utvide disse bruk overalt hvor det er adgang til det. Bureisingen nevnes også i *høires* kriseplan, men det fremgår ikke klart om man tenker sig en utvidet bureising eller om den i fremtiden bør drives med samme tempo som nu.

Det norske arbeiderparti foreslår en ekstraordinær bevilgning av i alt 17 mill. kroner til bureising, jorddyrkning og annen støtte av jordbruksnæringen. Bl. a. foreslås bureisingen fordoblet og fri jord til alle bureisere. Av spesiell interesse er det å nevne at forslaget forutsetter at staten oppretter en jordkommisjon for opkjøp og formidling av jord. Dessuten peker man på at der må utarbeides en nybrotts- og bureisingsplan snarest.

Det vil fremgå av det refererte at de forskjellige partier forutsetter en utvidet nydyrkning og bureising for kommende termin.

Hvor store summer som vil bli satt inn i disse arbeider, er ikke godt å si i dag, men at det blir betydelig mere enn de foregående år er visst sikkert nok. Det som det nu spørres om, er hvorvidt de forskjellige institusjoner som skal forvalte alle disse penger, står slik rustet at arbeidet straks kan bli ført inn i den beste gjenge. Så lenge nydyrkingen og bureisingen foregår i tilknytning til de eldre bruk, er saken forholdsvis enkel, men når man skal til på de store vidder, blir spørsmålet betydelig vanskeligere. Det skulde være innlysende at et så overordentlig viktig arbeide som dette, å skape nye gårder og grender, som for det første legger beslag på store summer ved anlegget, og som dessuten skal danne eksistensgrunnlag for både nulevende og kommende slekter, at et slikt arbeide ikke kan bli for grundig forberedt. Det er også klart at hvis arbeidsmengden øker — la oss si til det dobbelte — så vil de organer som stiller med dette utover bygdene ikke makte å løse oppgaven tilfredsstillende, selv om de har maktet det tidligere, og selv om sakene blir greit tilrettelagt fra administrasjonens side. Det er forresten slett ikke sikkert at de forskjellige fylker kan løse oppgaven: å skaffe folk arbeide ved øket nydyrking og bureising innen sine egne grenser. Dette avhenger jo først og fremst av tilgangen på skikket dyrkningsjord.

Fordi nydyrknings- og bureisingsarbeidet må sees som en landsak av den aller største betydning, er det at der før eller senere må komme en samlet plan for landets kolonisering, slik som enkelte partier og en rekke privatpersoner allerede har pekt på. Men ennå er en slik plan ikke fremlagt. Jeg mener derfor at det er på sin plass her på årsmøtet å understreke betydningen av at en slik plan blir utarbeidet så snart som mulig, og jeg håper å ha forsamlingen med mig i dette krav.

Et meget viktig ledd i den kjede av undersøkelser som en nydyrknings- og bureisingsplan må komme til å omfatte, er undersøkelsen av selve dyrkningsjorden. Dette hører man sjelden nevnt i forbindelse med krisepplaner o. l., der tales mest om de store dyrkbare vidder, om øket nydyrking og bureising o.s.v., mens selve grunnlaget for det hele — jorden —, dens kvalitet og skikkethet for kultivering blir stort sett oversett. Når det gjelder fastmarksjord er forholdet enklere enn når det gjelder myr, men også for fastmarksjord er det av betydning at man viser en viss kvalitativ valgevne når man skal velge dyrknings- eller bureisingsfelt.

For myrjordens vedkommende er spørsmålet om jorden er verd å dyrke eller ikke ofte ganske vanskelig å besvare. Når det gjelder dette spørsmål mener jeg at Det norske myrselskap har en meget stor oppgave for sig.

Det som i første rekke legger beslag på selskapets arbeidskraft nu er undersøkelser for selskapets medlemmer, som jo ifølge statuttene har krav på å få assistanse i myrtekniske spørsmål. Og slik som forholdene ligger an på arbeidsmarkedet for tiden, mener vi at vår

første plikt er å etterkomme de rekvisisjoner om myrundersøkelser som tar sikte på utnyttelse straks for at ikke arbeidsmuligheter skal gå tapt. Dette gjør at vårt arbeide blir noe opstykket, men så har vi jo i mange tilfelle den tilfredsstillelse at der blir satt arbeide i gang, enten det nu er opdyrking eller torvdrift. Det har følgelig vært liten anledning til å kaste sig over de store oppgaver, såvel av praktisk som av mer videnskabelig art. Men dette er i grunnen ikke som det burde være. Hvilken verdi vilde det f. eks. ikke hatt idag om vi kunde ha fremlagt en grei oversikt over våre myrarealers størrelse, beliggenhet, karakter m. v. Da vilde man til enhver tid ha kunnet vurdere de muligheter som våre myrer byr på i forhold til de krav som tiden stiller. Som et ledd i en omfattende plan for landets kolonisering vilde en slik oppgave ha vært overmåte verdifull.

Hvilke undersøkelser er det så som først og fremst skulde ligge godt til rette for myrselskapet? Jo, først og fremst dette å få fastslått hvad vi virkelig har av myrarealer og hvad disse arealer sannsynligvis best egner sig til. En slik inventering av våre myrer har forresten selskapet påbegynt, men med den tid og de midler som står til rådighet for denne oppgave vil det gå mange, mange år før en samlet oversikt kan fremlegges. Men for at dette arbeide kan få størst mulig betydning for nydyrkingen så snart som mulig, bør vi først og fremst kaste oss over de mynstrekninger som hvad beliggenhet og kvalitet angår må antas å være skikket for kultur.

Hvad selve undersøkelsesarbeidet angår så skal jeg ikke gå i detaljer. Myrselskapet har tidligere fremlagt en detaljert plan for kartlegning og undersøkelser av myr *) som legges til grunn for våre myrundersøkelser, eventuelt med enkelte modifikasjoner i spesielle tilfelle. Det skal imidlertid her fremheves, at undersøkelser av dyrkningsmyrer ikke bare må gå ut på å tilveiebringe en mest mulig utførlig karakteristikk av vedkommende myrtyper, deres botaniske beskaffenhet, formuldningsgrad, kjemiske forhold o.s.v. Der bør også innsamles materiale til utarbeidelse av kanaliserings- og utstykningsplaner, og likeså bør tilgangen på jordforbedringsmidler undersøkes, og når det gjelder bureising i skogløse distrikter, også tilgangen på brenntorv. Dette i forbindelse med opplysninger om topografi, klima, høide over havet, beliggenhet både geografisk og i forhold til kommunikasjoner og omsetningscentrer vil straks gi en orientering om hvilke jordbruksmuligheter vedkommende myr har. Med et slikt materiale som grunnlag vilde man kunne vurdere de forskjellige dyrkningsprosjekter i forhold til hverandre ut fra strengt faglige og økonomiske prinsipper, på samme måte som man nu bedømmer forskjellige alternativer når det gjelder bygning av en vei eller lignende. I tilknytning til myrundersøkelsene bør dessuten, i hvert fall i tvilstilfelle, utføres myrforsk, m. a. ord en rent forsøksmessig prøvning

*) Meddelelser fra Det norske myrselskap, hefte 4, 1933.

av vekstvilkårene. Denne side ved myrselskapets arbeide vil konsulent Hagerup gjøre rede for senere.

Det kan høres nokså omfattende ut, dette som jeg har pekt på som et ønskelig grunnlag for en rasjonell nydyrknings- og bureisingsplan. Men engang satt i system vil undersøkelsene kunne løses meget billig i forhold til de store fordeler man opnår. Med moderne instrumenter og ved å bruke folk med rutine i det rent landmåler-tekniske kan man rekke over store vidder på forholdsvis kort tid. Bedømmelse av jorden og vurderingen av utnyttelsesmulighetene krever imidlertid både fagkunnskap, erfaring, praktisk skjønn og kjennskap til de lokale forhold. Der bør derfor under enhver omstendighet være et intimt samarbeide mellom den institusjon som utfører feltundersøkelsen og distriktenes landbruksfunksjonærer, som når det gjelder arbeider hvortil staten yder sin støtte, vil få med planenes gjennomførelse og med kontroll av de ferdige arbeider å gjøre.

Det som her er fremholdt om nødvendigheten av forundersøkelser og en grundig planlegning i forbindelse med nydyrknings- og bureisingsvirksomheten, er for øvrig bare en side av spørsmålet. I en rekke tilfelle hindres adgangen til en rasjonell utnyttelse av jorden av sameie, bruksrettigheter, panteheftelser o. l. Alle disse spørsmål må tas op til løsning på en bred basis om man vil få fart i arbeidet for landets kolonisering under betryggende former, såvel for bureiserne som for de oprinnelige grunneiere og rettighetshavere. Denne side ved jordens frigjørelse har imidlertid sine talsmenn i andre, og ligger også litt til siden for vår spesielle oppgave. Det som vi vil forsøke å slå til lyd for, er at man vier spørsmålet om undersøkelse av selve dyrkningsjorden større oppmerksomhet enn man hittil har gjort, og spesielt når det gjelder nydyrkning og bureising på myr.

Kan Det norske myrselskap fortsatt i noen grad være med å tilrettelegge de mange vanskelige spørsmål som melder sig i forbindelse med utnyttelsen av de udyrkede myrvidder som finnes rundt om i landet, da er en av de viktigste forutsetninger for vårt arbeide oppfylt. Omfanget av vår innsats vil imidlertid være betinget av den forståelse som vårt arbeide møter hos de bevilgende myndigheter og av i hvilken utstrekning man gjør bruk av den assistanse som selskapet kan yde.

I håp om at arbeidet for myrsaken må vinne stadig større forståelse i årene fremover, vil jeg gjerne ha uttalt til slutt, at myrselskapet på sin side efter evne vil delta i arbeidet for å løse de bundne verdier som er gjemt i de norske myrer, til avhjelp av den nuværende krise og til økning av vårt lands produktive evne i fremtiden.

Myrkonsulent Hagerups foredrag:

MYRFORSØKA OG NYDYRKINGA.

Det eg her vil leggja fram, er ei lita orientering om dei forsøk som vi driver med omsyn på opdyrkinga av myrjord.

Som vi veit har nydyrkinga fått ein sjeldan sterk framvokster i tida etter krigsslutninga, og i stor mun har det aukande dyrka areal kome frå nydyrka myr. Myrselskapet har ikkje på direkte måte noko med sjølve nydyrkinga å gjere, det er på indirekte måte at selskapet i hovudsaka har verka i dette arbeidet, ved resultatata frå den faste forsøksgard på Mæresmyra og spreidde forsøksfelt utover landet og ved anna opplysningsarbeid. Det har teke som oppgåve ved forsøk av ymse slag på myrjord å leggja til rette spursmål som melder seg for dyrking og den seinare drift av myrjorda som kulturjord. Det er no litt over 25 år sidan myrforsøksstasjonen tok til med dette arbeid, og vi har grunn til å tru at dei forsøksresultat som er spreidd utover landet på ymist vis, har vore til stort gagn for landet vårt, um vi enn må segja at mykje enno ikkje er klårlagt, so ulike som myrane er.

I statistikken over de nydyrka areal som vert gjort kjennt fra år til år, fær ein ikkje noko større oversyn over kva slag jord som er dyrka, men vi veit og skynar at ein stor part av dette areal er myrjord.

Dei arbeid som vert utført ved opdyrkinga er grunnleggjande for den seinare drift av jorda, difor må desse forsøk leggjast på langt sikt, for dei er av den største økonomiske verd. Det er so med forsøk, at for ein del har dei ålmengyldig verdi, og andre har sitt største verd for dei veksthøve dei er utført under og den jordtype dei er utført på. Det er difor nødvendig at ein del av forsøka på ein fast forsøksgard må støttast med forsøk ute i distrikta. Eg skal ikkje her gje nærmare omtale av forsøksresultat, tida tillet ikkje det, og det var heller ikkje fyremålet med foredraget.

Tar vi t. d. for oss *grøftinga av myrjord*, so er *grøftforsøka* av dei slag forsøk som ikkje kan løysast berre ut ifrå forsøk på ein plass og på ein og same myrtype. So ulike som vekstvilkåra er i landet vårt, og ikkje minst nedburden og fordelinga av denne, so vil ein snart skyna at her står ein overfor ein sers viktig forsøksgrein. Nedburden på staden innverkar i høg grad på *grøftestyrken*. Men myrtypen har og mykje og segja, og desse to faktorar — nedburd og myrtype — er sers viktige ved fastsetjing av *grøftestyrken*.

Det er eit gammalt syn, som vi forresten kjenner til enno, at myrjorda måtte *grøftast* sterkt, den kunde vanskeleg *grøftast* for sterkt. Dette synet bygde vel på det, at so fulle av vatn som myrane var, so måtte dei *grøftast* sterkt for å få vatnet ut. Forsøka viser at det er stor skilnad millom myrslaga i dette spursmålet. Myrjorda har ei sterk evne til å halde fast på vatnet, og den må ha eit høgere prosentisk vassinnhald enn anna jord for å kunna avgi noko vatn til kulturplantane sin trivsel. Dei ulike myrslag har og ulik evne til å sleppe

vatnet gjennom seg. Ein regel for grøftinga er, at di sterkare moldinga er framskrede, di sterkare grøfting, og di mindre molda myra er, di veikare grøfting. D. v. s. at t. d. mosemyr og typer av denne må grøftast veikare enn grassmyr. Forsøka viser og at so er tilfelle.

Ut ifrå dette, at grøftestyrken ikkje kann løysast berre frå ein plass, har Myrselskapet havt grøftforsøk, forutan på Mæresmyra, i Trysil og Rogaland, dei siste to er no nedlagde. Nytt felt har vi fått i Målselv og andre er under planleggjing. Slike forsøk må vera noko store, skal dei tena fyremålet, og av den grunn vert dei dyre, og då vi har lite med midlar å arbeide med, har vi ikkje so mange slike forsøk som det helst burde vore.

Når ei dyrkingsplan skal gjerast op, må ein byggja mykje på skyn, men eit skyn kann i mange spursmål taka mykje feil. Har ein ved fastsetjing av grøftestyrken grøftforsøk å støtte skynet sitt til når dyrkingsplan skal avgjerast, so står ein på sikrere grunn, og arbeidet vert ikkje unødig fordyra eller for dårleg utført ved for veik grøfting.

So er det sjølvsagt av verd kva kulturplantar ein skal dyrka. For myrjord er det ikkje mange å velja millom. Og med dei omloopsformer ein nyttar her, so vil eng og beite innta den største plass. Det vert soleis eng og beite som vert dei viktigaste kulturalar grøftestyrken i dei fleste høve hos oss må fastsetjast med omsyn til.

Slike grøftforsøk må vara i fleire år for å koma til resultat er verdi. Dei må drivast saman med nedburdmålingar på staden, og vi har ved dei nyare forsøk sett i gang nedburdmålingar gjennom heile året, likeso vert utført målingar av grunnvatnet sine rørsler i jorda under veksttida.

Ei høveleg grøfting er grunnlaget for at kalk og gjødsel skal verka godt og eit hovudvilkår for økonomisk myr dyrking.

Kva som vedkjem sjølve *vekstlagskultiveringa* so har vi her valet millom den fullstendige dyrkinga med bryting av jorda og overflatearbeiding (utan bryting). So har vi fresing som erstatter både pløggjing og harving, men som dei fåaste har høve til å nytta. Vi har havt samanliknande forsøk millom fullstendig dyrking og overflatearbeiding (altså med bryting og utan bryting), og resultatet var at det vart største avling av høy etter fyrste framgangsmåten for grassmyr og betre overgangsmyr. Men ogso overflatearbeidinga har gjeve godt resultat og har sitt store verd ved opdyrking til eng og beite. Kva framgangsmåte ein bør velje i dei ymste høve, avheng av myrtype og kva jorda skal brukast til, og skynet vert her avgjerande. Sjølve vekstvilkåra har i dette høve mindre å segja for kva framgangsmåte ein skal bruka. Stort set kann ein segja at mosemyr og myrar med eit noko djupt moselag *må ikkje pløggast*, men tuvehoggast m. v. og so harve overflata på telen om våren, der det let seg gjera. På slik jord er det og turvande og tilføra jordbetringsmidlar — sand eller leir — for å få best muleg verknad av den tilførte gjødsel og kalk. Grassmyrane kann vera ulike, og er dei svert faste so det er van-

skeleg å få noko harvereidskap til å bita på overflata, for å få laus jord, vil pløgging vera på sin plass. Andre grasmyrar med noko mosetuvor i overflata kann ved flåhacking av desse og brenning ofte vera so lause at det berre ved horving kann skaffast lausjord nok til dekkjing av såfrøet. Frøsåing må i de fleste høve til. Enkelte grasmyrar kann ha so bra grasvekst, d. v. s. av engvekster som fyre grøftinga fanst i forkrøkte eksemplar, men som ved grøfting og gjødsling m. v. kjem i god vekst. Men det vil her gå lang tid fyrr avlingen kjem op noko, slik som der det er fyreteke frøsåing. Ryddinga og planeringa må gjerast fullstendig, anten det gjeld til eng eller beite, for det er alltid ein fordel å kunna slå beitet med slåmaskin eller ljå av og til. Grøftinga må gjerast like fullstendig anten det gjeld kultivering til eng eller beite.

Skal ein få godt resultat av dei ymse nydyrkingsarbeid, gjeld det og at ein forstår å *gjødsla rett*, dette gjeld både gjødslinga ved opdyrkinga og den seinare drift. Nokon vesens skilnad på gjødsling av myr i dei ymse landsluter er det ikkje, då all myr er fatig på mineralnæringssemne — fosforsyra og kali — mange og på kalk. Kvæveinnhaldet er høgt, men det er stor skilnad millom dei ymse myrtyper. Dei fleste myrar er takksame for tilføring av kvæve til moldinga er langt nokk framskrede so myrjorda sitt eige forråd kann nyttast. Ein del moldar so seint at dei alltid må ha kvævetilføring. Utslaget for fosforsyra og kali vil vera omlag likt alle stader; for kaliet kann det imidlertid vera nokon skilnad dei fyrste åra etter dyrkinga alt etter myra sitt kaliinnhald, då dette innhald er ganske lett tilgjengeleg for plantarne, men det vil snart vera opbrukt og kali må snart først til med gjødsel. Fosforsyreinnhaldet i myra er praktisk sét ikkje tilgjengeleg for plantarne, so denne må straks tilførast, og då fosforsyra vert godt bunde i myra, vert tilrådd å forrådgjødsle fyrste året. Dei som dyrkar myr utover vårt vidstrakte land, er ikkje alle merksame på det krav som myrjorda stiller til gjødseltilføring. Ofte kan feil gjødsling vera årsak til dårleg avling, som veik gjødsling kann vera det. Ein må vera klår over at skal ein kunne halde produksjonen oppe på denne jord, so må det årleg og som regel allsidig gjødsling til. Ein kann ikkje overføre gjødslingsreglane for fastmark til myrjord. *Gjødslar ein på mosemyr utan* at det er påkjørt jordbetringsmidlar, vil ein ikkje få nokon god verknad av gjødsla. Under våre veksthøve må den slags myr påførast jordbetringsmidlar. Brukar ein *husdyrgjødsel* på myr, so er denne allsidig samansett og ein undgår å gjødsle feil ved at det ikkje vert nokon mangel på dei næringssemne som vanleg vert tilført med gjødsel; men denne gjødsel har sitt største verd på fastmarksjord, den strekk heller ikkje til overalt, og dessutan høver den heller ikkje på all slags myr. Ein må difor i stor utstrekning bruka kunstgjødsel og læra å bruka den rett.

Eit ledd i vårt opplysningsarbeid med gjødsling på myr er dei gjødslingsfelt, vi kann gjerne kalla dei demonstrasjonsfelt i gjøds-

ling, som vert lagt i dei ymse landsluter. Ved desse felt kjem ein inn på den praktiske utøveren av myr dyrkinga med praktiske røynsler. Forsøka er slik at dei har høve til å sjå verknaden av dei enkelte gjødselslag ved 2-sidig og allsidig gjødsling, og dessutan er teke med ulike mengder i allsidige blandingar. Eg har inntrykk av at desse forsøka har vore til god rettleiding for folk.

Den gamle meining med omsyn til *kalking av myrjord* var at all myr trong tilføring av kalk, då myrene var sure. No veit vi at dette er ikkje alltid tilfelle. Ein del myrar er so kalkrike frå naturen si sida, at dei treng ikkje kalking ved dyrkinga; men dei fleste er kalkfatige so det vert spursmål om kalking. Vi har kalkingsforsøk ute i distrikta, anten vert desse lagt som sjølvstendige forsøk, eller som ei ledd i sjølve gjødslingsforsøka. Ei god rettleiding om kalktrongen vil ei kjemisk analyse av myrjorda gje, og dersom den inneheld 3—400 kg. kalk pr. dekar til 20 cm. djup trengs ikkje tilføring av kalk, serleg når det gjeld dei vanlege grasslaga til eng og beite. Ei undersøking av reaksjonen (vassstoffjonekonsentrasjonen) gjev og god rettleiding, og med eit kalkinnhald som ovanfor nemnt, ligg denne omkring pH. 5. Er kalkinnhaldet mindre, trengs tilføring etter som innhaldet i myra er. For kløver, bygg o. a. kann reaksjonen liggja noko høgre, eller m. a. o. kalkinnhaldet vera større. Kløver er forresten usikker på grasmyr på grunn av opfrysing om vinteren under usikre overvintringshøve, so det er ikkje sikkert om det løner seg å kalke for den på grasmyr. Elles har ein i kalkhaldige gjødselslag eit middel til å tilføre kalk for meire kalktrengjande vekster, og ved deira stadige bruk kann og reaksjonen i myra hevjust noko.

Kor ofte kalk skal tilførast, veit vi lite om. Dei fleste kalkingsforsøk har vore for stuttvarige til å kunna gje svar på dette spursmålet. Det vil sikkert avhenge av klimatiske faktorar og planteslaga ein dyrkar og den gjødsel som vert bruka. Her vantar vi enno nærmare kjennskap. Sjølv om det synes som kalken vert bunde godt i myrjorda og ikkje har so lett for å vaskast nedover i dei undre lag, so vert det vaska burt med nedburden ikkje so lite år om anna. Etter analyser av O. Braadlie var utvaskinga på Mæresmyra 1928—29 17,5 kg. kalk pr. dekar og år. På fastmarksjord ved Statens forsøksstasjon Voll pr. Trondheim var utvaskinga av kalk dubbel so stor i same tidsrom. På myr som frå naturen si sida er kalkrik nok, synes det ikkje som bruken av myra gjer ho meire kalktrengjande, analyser viser at ho heller har vorte prosentisk kalkrikare, so kalking skulde ikkje vera turvande sjølv etter fleire års bruk. Elles heiter det vanleg, at der kalking trengs, skal denne gjentakast 8. eller 10. kvart år og då med mindre mengd. Noko fastslege ved forsøk er ikkje dette.

Ei viktig side ved eng- og beitekulturen på myrjord er val av *engfrøslag*. Størsteparten av den myr som vert dyrka, vert lagt til eng eller beite og som difor inntar det største areal. Under mange høve

viser det seg vanskelig å få til god eng, det kann vera lettare å få andre vekster til under same høve. Her spelar myrjorda sine fysikalske høve inn i stor mun, ved sida av andre faktorar. Har ein fått til ei god eng, bør ein ikkje vera for snar til å pløgja ho om, men prøve å vedlikehalde den so lenge som muleg. Frøspursmålet avheng av kva myrslag ein har for seg og vekstvilkåra. Resultat av forsøk i ein landsdel kann ikkje utan vidare overførast for andre delar av landet med andre vekstvilkår. Ein vil finna det ganske rimeleg at det stiller seg ulikt på Sørlandet, Austlandet, Vestlandet og Nordland o.s.v. Det er ikkje nok, serleg då i hardsette strok, å få påvist det beste frøslag eller blandingar av desse, når ein ikkje har anna frø å bruka enn slikt som er avla under andre og betre vekstvilkår enn det ein har å by det. Det gjeld ogso å få folk til å avle det frø dei treng sjølve, då dette frø er tilpassa vekstvilkåra på staden. Dette er svert vanskeleg å få til, men det må til skal det lukkast å få høyavlingane op og kunstenga årvissare i dei mest utsette strok av landet. Dette gjeld sterkast i våre nordlege landsluter der påkjenningarne er sterkast, og her er det ikkje nok at frøet er norsk, men helst dyrka under dei lokale tilhøve dei arbeider under.

I dei mange forsøk med engfrøslag som vi har utført på myrjord, har *timoteien* dei fleste stader vore dei andre overlegen i avlingsmengd i stuttvarige forsøk (4—5 år). Forsøka har vara for stutt tid til å kunne segja oss korleis det vilde gått med stigande alder av enga. Her er det og eit anna moment som ein må rekna med; forsøksfeltet har nemleg ikkje vore beita og ein må vel rekna med at utetter hausten vert enga beita og det ganske sterkt, serleg der dei har lite beite og beitetida elles er stutt. Ei snaugnage eng har lettare for å verta skadd av «isbrand» og elles av ugunstige vertilhøve om vinteren og våren. Under slike høve vil *timoteien* snart gå ut, og dei meire beitesterke plantar koma istaden.

Dei siste vintrane har i Nordlandsfylka vore slemme for enga, serleg nyenga. Siste året var og turken uvanleg lei. På ein del av feltet våre fannst det mest ikkje friskt strå. Berrfrost og «isbrand» hadde herja her som på fleire andre stader. Ved harving og isåing av nytt frø vart avlingane etter måten bra ogso siste år. Av *timotei* var bruka frø av eigen avl frå Mæresmyra ved nyanlegget, den hadde ikkje klara påkjenningarne, og mot «isbrand» er det vel lite truleg at frø avla der nord hadde klara seg.

Eg skal ikkje her koma inn på dei ymse frøslag og blandingar, nemnast skal berre at på Mæresmyra har *timoteien* vore dei andre grasslaga overlegen. Vi har samanlikna *ymse stammer* av denne med den vi avler frø av sjølv, og mest alltid har frø av heimeavla *timotei* gjeve høgste høvavling, sjølv om frøet ikkje har havt den strenge sortering og reinsking som det kjøpte, og spireevna heller ikkje har vore so god. Dette gjeld fyrste slått. I andre slått — hâen — har andre stammer til dels stått noko over, men samanlagt for begge

slåttetider har avlingane frå det heimeavla frøet stått best. Ved frøavl av dei ymse stammer, har og det heimeavla timoteifrøet gjeve høgste avkastnad av frø pr. dekar. Eg vil her leggja til, at når overvintringa av enga på Mæresmyra etter skiftande vintrar har vore so bra i mest alle åra, so er det sannsynleg at det heimeavla frøet har vore orsak til det, ved sida av at enga har vakse seg sterk mot vinteren.

I strok der overvintringstilhøva ikkje er vanskeleg og beitinga på innmark ikkje er so sterk utover hausten, vil ikkje frøspursmålet stilla seg so avgjort som i dei meire utsette strok.

Eg har i det fyregåande peika på ymse ting som er av største verd for nydyrking av myrjord. Dei forsøksgreiner som er omtala, har vi drive og driv spreidd uover landet, og på forsøkgarden på Mæresmyra. Om enn omfanget av den spreidde forsøksverksemda ikkje har vorte so stor som ynskjeleg kunde vera, so er det vår von at den må kunna utvidast, då kravet om rettleiding og hjelp her har auka med åra, ettersom dei tek fat på myrane til dyrkingsjord.

Den spreidde forsøksverksemda på myrjord utover landet var den fyrste tida lagt på tidlegare dyrka myr. Men ganske snart vart innset, at skulde ein få folk til å dyrka myr og driva den som anna jord, so måtte det mange stader dyrkast op frå nytt, slik at folk fekk høve til å sjå resultatet frå fyrste stund. Ein kann gjerne kalla desse felt demonstrasjonsfelt i myr dyrking. Vi fekk eit par noko store felt i 1910—11, nemleg i Rogaland og Trysil. Her var medteke grøtteforsøk, difor var det turvande å få dei noko store. Ved Torsvskolen i Våler vart det og opdyrka eit større felt noko seinare. Heradsagronomen i Trysil har uttala at forsøka der har vore til stor hjelp for honom under arbeidet med nydyrkinga i Trysil, og uttalingar i same leid har vi frå fleire.

I dei siste 10—12 år har vi arbeidt med å få lagt slike forsøks- og demonstrasjonsfelt på fleire stader i landet. Av reint økonomiske grunnar har vi ikkje gjort dei større enn 3 à 4 dekar. Dei fyrste som vi fekk istand, kosta vi heilt ut, og det kann på sine stader vera heilt nødvendig for å få noko igang. Men det vart i lengda for dyrt og ein fekk ikkje mange felt. Vi yter no omkring $\frac{1}{4}$ av kostnadsoverlaget og inntil en viss sum pr. dekar. På denne vis kann ein få lagt fleire utover landet. På desse opdyrka felt vert lagt forsøk til demonstrasjon og undersøkingar. Desse felt har verka godt; men dei er for små når det gjeld å få utført fleire forsøk som kann ha interesse for distriktet og den myrtype dei vert lagt på; serleg gjeld då dette for grøtteforsøk, då må arealet vera større. Med tida vil dei sannsynlegvis kunna utvidast. Det er forresten ei gamal plan dette, å få lagt større samlingar av forsøk på ymse plasser utover landet, i tilsluttnad til den faste forsøksgard. Dei skulde vera ca. 10 dekar store, av den grunn dyrare, so ein kunde ikkje få so svert mange. Eg trur det vilde vera rett å få slike felt i dei strok av landet med

store areal dyrkande myr, som vert nytta til bureising eller vanleg dyrking. På desse felt fekk ein høve til litt meire allsidig forsøksverksemd. På dei stader der det høvde, kunde fylkes- eller heradsagronomar stå fyre det stell som er turvande, eller og interesserte gardbrukarar. Det er fleire stader det er interesse for slike felt. Eg kann nemne at Hordaland landbrukselskap har ei plan som går ut på å få eit større myrfelt lagt til forsøk for distriktet. Med slike forsøksfelt kjem ein «inn på livet» til den som resultatene skulde vera til hjelp for i hans arbeid.

Som tidlegare nemnt har fylkesfunksjonærar havt nytta av felta i sitt arbeid, og dei har nytta dei til undervisning for interesserte. Ved forsøksstasjonen på Mæresmyra har vi kvar sumar søkning av folk som vil sjå og høyra om forsøka og resultatene av verksemda der. Ein vil forstå at i vårt vidtstrakte land er det berre folk frå dei næraste fylker som på rimeleg kostnad har høve til det. Men dei spreidde demonstrasjonsfelt kann brukast på same vis. Den som styrer feltet kann gjera det. Likeso når Myrselskapet sine funksjonærar er ute på forretningsreiser kann dei få til demonstrasjonar av forsøka som vert inspisera, og samtidig halde foredrag om myr dyrking. Det vilde sikkert interessera folk og samtidig vekkja forståing og interesse for vårt arbeid. Folk er takksame for å få meddelt kunnskaper, ikkje minst når det gjeld myrane våre og utnyttinga av dei.

Med den veldige nydyrking og myr dyrking som går for seg hos oss, trengs det og at det vert gjeve opplysning til dei som tek fat på dette arbeid. Vi ser og at dei vil ha serskilte bureisingsskolar med forsøksverksemd til støtte for arbeidet. Eit krav om serskilt skole er vel vanskeleg å imøtekoma, og det skulde vel heller ikkje trengast, men høveleg forsøksverksemd på bureisingfeltet må vera eit rimeleg krav frå dei som på dette arbeidssame vis er med og byggjer vårt land.

Diskusjon:

Formannen takket for foredragene og åpnet diskusjonen med å uttale sig enig i at grundige forundersøkelser er i høi grad påkrevet ved større nydyrknings- og bureisingforetagender.

Statsråd Mellbye omtalte først hvordan man ved selskapet «Ny Jord»s start hadde forsøkt å få rede på hvor meget dyrkningsjord staten hadde, men ingen kunde gi beskjed om dette. Han mente det vilde være av stor betydning om myrselskapet kunde foreta undersøkelser av de større myrstrekninger for derved å tilrettelegge vilkårene for bureisingen, og uttalte også at der var et stort felt for samarbeide mellem myrselskapet og de forskjellige institusjoner som forestod nydyrkingen og bureisingen. Taleren understreket videre de store vanskeligheter som bureiserne hadde å kjempe med særlig de første år, og at de også i denne tid måtte ha noe å leve av.

Direktør Haakon O. Christiansen uttalte at myrselskapet må være pioneren for bureisingen. Han gikk så over til å omtale det store arbeide som Trøndelagens myrselskap har utført i Trøndelagsfylkene, hvor det i løpet av de siste 8 år er kartlagt ca. 150,000 mål myr. Flere av disse myrer er nu under opdyrkning. At myrundersøkelser er aktuelle hvor man driver med dyrkning og bureising, viser de mange anmodninger om assistanse som Trøndelagens myrselskap mottar fra jordstyrene i Trøndelagsfylkene. De penger som brukes til forundersøkelser er vel anvendt.

Direktør Ilsaas pekte på at den overveiende del av nydyrkingen hittil vesentlig hadde foregått i tilknytning til eldre bruk. Størrelsen av dyrkningsfeltene dreiet sig i almindelighet om 1½ til 2 å 3 mål, den samlede årlige nydyrkning fordelte sig på omkring 40,000 dyrkere. For bureisingens vedkommende kunde han oplyse at omkring 90 % av de ca. 7000 nye bruk som var reist med statsstøtte, var enkeltvis bruk. I slike tilfelle har man som regel ikke noe valg hvad jorden angår, men skal bureisingen utvides med ca. 1000 nye bruk pr. år, da må man nok ut på de store myrvidder og da er grundige forundersøkelser nødvendige.

Konsulent Gjelsvik pointerte i et lengere innlegg at nydyrking og bureising ikke må grunnlegges på kriseplaner, han hadde for øvrig liten tro på at det lar sig gjøre å reise 1000 nye bruk pr. år i tillegg til den bureising som allerede pågår. Hvad jordundersøkelser angår, så er dette bare en side ved spørsmålet, som kunde være viktig nok, men som man ikke måtte overvurdere. Chansen for et godt resultat av bureisingen er større ved å få flinke brukere på dårlig jord enn dårlige brukere på god jord. I enkelte bygder er man simpelthen nødt til å benytte dårlig jord, hvis man i det hele skal få nydyrking og bureising i gang.

For øvrig er der plass for samarbeide såvel når det gjelder myrundersøkelser som myrforsøk. Taleren pekte bl. a. på at et samarbeide mellem «Ny Jord» og myrselskapet, når det gjelder spredte forsøk, vilde lett kunne la sig etablere på den måte at «Ny Jord» dyrket op jorden, mens myrselskapet anlegger og leder forsøkene.

Professor Bjørlykke fremhevet også at nydyrkingen ikke må baseres på kriseforanstaltninger, men må planlegges på langt sikt. Det vil være av stor betydning å få våre myrrealer nøie undersøkt, og dessuten må adgangen til jorden lettes. Kravet om fri jord til bureisingsmenn er et spørsmål som før eller senere må løses.

I diskusjonen deltok for øvrig formannen og begge foredragsholderne.

Statsråd Mellbye uttalte til slutt at folk i almindelighet er uvitende om at dette å grunne et nytt hjem i utmarken er noe helt annet enn nydyrking ut fra de gamle bruk, og han uttalte sin glede over at dette tydelig var kommet frem på møtet.

Formannen avsluttet diskusjonen med en takk til talerne for de mange interessante og vektige innlegg, og til forsamlingen for godt fremmøte.

REGULERENDE BESTEMMELSER FOR OMSETNING AV TORVSTRØ.

PÅ foranledning av «Foreningen av torvstrøfabrikker» har Trustkontrollrådet i møte den 19. januar i år fastsatt regulerende bestemmelser for omsetning av torvstrø. Vi tillater oss her å gjengi en avskrift av kontrollrådets forhandlingsprotokoll, hvorav bestemmelsene vil fremgå. Dessuten gjengis «Bestemmelser om salg av torvstrø», som er vedtatt av «Foreningen av torvstrøfabrikker».

Utskrift av Kontrollrådets forhandlingsprotokoll for møtet den 19. januar 1934 for så vidt angår nedennevnte sak.

År 1934 den 19. januar holdt Kontrollrådet møte. Til stede var Kontrollrådets medlemmer, kontrolldirektøren, konsulent Gunnar Hansen og sekretæren.

Rådssak nr. 801:

Spørsmål om fastsettelse av minstepriser for torvstrø.

Kontrolldirektøren fremla:

- 1) P. M. av 20. desember 1933 fra konsulent Gunnar Hansen med de dokumenter som var nevnt i en vedlagt dokumentfortegnelse av samme dag.
- 2) P. M. av 17. januar 1934 med vedlagte skrivelse av 16. januar 1934 fra Foreningen av torvstrøfabrikker til Trustkontrollkontoret.

Som det fremgår av dokumentene har Foreningen av torvstrøfabrikker den 11. oktober 1933 henvendt sig til kontrollmyndighetene med henstilling om at det må bli fastsatt minstepriser på torvstrø. Foreningen uttaler i skrivelsen at torvstrø blir solgt til så lave priser at driften for mange fabrikker blir tapbringende og at de av den grunn holder på å bryte sammen.

Til stede i dagens møte kom:

- 1) For *Foreningen av torvstrøfabrikker*:
Brukseier Ragnv. Ihle, grosserer Fredrik Nilsen, formannen, Per Schøning.
- 2) For *Hallingby Torvstrøfabrikk*:
Disponent Harald Skarderud.